Двоє хлопців сиділи на прибережному мурі й грали в кості. Один чоловік читав газету на приступцях пам'ятника в тіні героя, що вимахував шаблею. Дівчина біля криниці набирала воду. Продавець садовини лежав коло своїх терезів і дивився на море. У глибині шинку видно було через порожні отвори дверей і вікон двох чоловіків, що пили вино. Шинкар сидів спереду при столі й дрімав. Тихо, наче тримаючись над водою, хиталася у малій гавані барка. Людина в синьому кітелі зійшла на землю й протягнула через кільце канат. Двоє інших у темних сурдутах з срібними ґудзиками несли за боцманом носилки, на яких під великим розмальованим квітами шовковим покривалом лежала, очевидно, людина.

На побережжі ніхто не зацікавився прибулими; навіть коли вони поставили носилки, чекаючи на стернового човна, який ще порався коло каната, ніхто не підійшов, ніхто не звернувся до них, ніхто уважніше не глянув на них. Стернового ще трохи затримала жінка, яка, з дитиною на руках, з'явилася з розмаяним волоссям на палубі. Потім він підійшов, указав на жовтавий двоповерховий будинок, що прямолінійно підводився, ліворуч близько води. Носії підняли вантаж і понесли його в низьку, але обрамлену стрункими колонами браму. Якийсь хлопчик відчинив вікно, глянув саме тоді, як група зникла в будинку, і швидко знову зачинив вікно. Добре припасована брама з чорного дуба теж зачинилася. Зграя голубів, що досі літала навколо дзвіниці, спустилася перед будинком. Голуби згромадилися перед брамою, наче б у будинку зберігався їх харч. Один з них злетів до першого поверху і клюнув у віконну шибку. Це були ясноперi, добре виплекані жваві тварини. З усього розмаху жінка з барки кинула їм зерна. Вони позбирали його й полетіли потім до жінки.

Чоловік у циліндрі з траурною стрічкою спускався вузьким, дуже спадистим завулочком, що вів до гавані. Він уважно оглядався, все турбувало його, при вигляді сміття в однім закуті обличчя його скривилося. На приступцях пам'ятника лежали лушпайки з фруктів, проходячи повз, він згорнув їх своєю палицею. Під дверима кімнати він

постукав, одночасно знявши правою рукою, вдягненою в гарну рукавицю, циліндр. Двері відразу відчинилися, яких п'ятдесят малих хлопців стали шпалерою в довгих сінцях і схилилися.

Стерновий човна спустився сходами, вклонився панові, повів його вгору, на першому поверсі обійшов разом з ним двір, оточений легкозбудованими, тендітними ложами, і обоє, тимчасом як хлопці слідували за ними на шанобливій віддалі, зайшли до прохолодного просторого приміщення по задньому боці будинку, супроти якого не було жадної будівлі, лише видно було голу чорно-сіру скелю. Носії поставили в головах носилок кілька довгих свічок і запалили їх, але від того не стало ясніше, лише тіні, спокійні перед тим, переполохано замелькали по стінах. З носилок зняли покривало. На них лежав чоловік з дико переплутаним волоссям і бородою, з засмаленою шкірою, подібний до мисливця. Він лежав нерухомо, закривши очі, й не дихав, проте тільки оточення вказувало на те, що це, можливо, був покійник.

Пан приступив до носилок, поклав руку тому, що на них лежав, на чоло, потім схилився на коліна й почав молитися. Стерновий кивнув носіям, щоб вони залишили кімнату, ті вийшли, прогнали хлопців, що скупчилися коло кімнати, й замкнули двері. Але панові й ця тиша здавалася ще недостатньою, він подивився на стернового, цей зрозумів і вийшов бічними дверима до сусідньої кімнати. Відразу ж чоловік на носилках відкрив очі, повернув, хворобливо сміючись, обличчя до пана і мовив:

— Хто ти?

Пан підвівся з колін без жадного здивування й відповів:

— Староста Ріви.

Чоловік на носилках кивнув головою, показав слабо протягненою рукою на стілець і мовив після того, як староста за його запрошенням сів:

— Я це знав, пане старосто, але в першу мить я завжди все забуваю, усе крутиться мені в голові, і я краще питаю навіть тоді, коли все знаю. Та й ви, мабуть, знаєте, що я мисливець Гракх.

— Певно,— сказав староста. — Ви з'явилися мені сьогодні вночі. Ми вже давно спали. Десь коло півночі моя дружина гукнула: Сальваторе,— так звуть мене,— дивися, голуб у вікні. Це справді був голуб, але з півня завбільшки. Він підлетів до мого вуха і сказав: "Завтра прибуде мертвий мисливець Гракх, прийми його від імени міста".

Мисливець хитнув головою й провів кінчиком язика між зубами:

— Так,— мовив мисливець,— як бачите. Уже багато років тому, але мусить бути незвично багато років, зірвався я в Шварцвальді — це в Німеччині — зі скелі, переслідуючи сарну. З того часу я мертвий.

— Та одначе ви живете,— сказав староста.

— До певної міри,— сказав мисливець,— до певної міри я ще живу. Мій смертельний човен схибив з шляху, один фальшивий поворот стерна, одна мить неуважности стернового, замилування моєю чудовою батьківщиною — я не знаю, що це було, знаю лише, що я лишився на землі і що мій човен від того часу плаває по земних водах. Так мандрую я, по своїй смерті через усі країни світу, хоч хотів жити лише в своїх горах.

— І ви не маєте жадної частки в потойбічному світі? — запитав староста, зморщивши чоло.

— Я,— відповів мисливець,— завжди перебуваю на великих сходах, що ведуть туди. На цих безмежно широких сходах мандрую то вгору, то вниз, то ліворуч, то праворуч, завжди в русі. Мисливець перетворився на метелика. Не смійтеся.

— Я не сміюся,— запротестував староста.

— Дуже мудро,— мовив мисливець. — Я завжди в русі. Коли я злітаю високо й бачу вже світло брами вгорі, раптом знову прокидаюся у своєму старому порожньому човні, що застряв десь у земних водах. Ґрунтовна помилка моєї колишньої смерти сміється з мене в каюті. Юлія, дружина стернового, стукає й приносить мені до носилок ранковий напій тієї країни, повз береги якої ми пропливаємо. Я лежу на дерев'яній лавці, маю на собі — нема приємности дивитися на мене — брудну покійницьку сорочку, чорне й сиве волосся та борода зовсім збилися, мої ноги вкриті великою шовковою жіночою хусткою з китицями, розмальованою квітами. У головах стоїть церковна свічка і світить мені. На стіні проти мене висить маленький образ, мабуть, бушмена, який цілить у мене списом, старанно ховаючись за чудово розмальованим щитом. На кораблях трапляються такі дурні картини, але ця належить до найдурніших. Поза тим моя дерев'яна клітка зовсім порожня. Через отвір у бічній стіні проходить тепле повітря південної ночі, і я чую, як у стару барку б'ють хвилі. Лежу я так з того часу, як я, ще живий мисливець Гракх, дома в Шварцвальді переслідував сарну й зірвався. Усе йшло за порядком. Я переслідував, зірвався, спливав кров'ю в проваллі, помер, і ця барка повинна була відвезти мене в потойбічний світ. Я ще пригадую собі, як радісно простягнувся я вперше на лавці. Ніколи гори не чули від мене такого співу, як ці чотири тоді ще невиразні стіни.

Я охоче жив і охоче вмер. Я щасливо кинув геть від себе, перш ніж переступив борт, мотлох мисливського приладдя, торбину, рушницю, яку завжди гордо носив, і ковзнув у покійницьку сорочку, як дівчина у весільне вбрання. Тут я лежав і чекав. Потім сталося нещастя.

— Зла доля,— сказав староста, піднісши як на оборону руку. — І ви в тому зовсім не винні?

— Зовсім,— мовив мисливець,— я був мисливець, хіба це вина? Став я мисливцем у Шварцвальді, де тоді ще були вовки. Я засідав, стріляв, знімав шкуру. Хіба це вина? Моя праця була благословенна. Мене називали "великим мисливцем Шварцвальду". Хіба це вина?

— Я не покликаний вирішувати таке,— сказав староста,— але й мені здається, що в цьому немає ніякої вини. Але хто ж винен?

— Стерновий,— мовив мисливець. — Ніхто не читатиме того, що я тут пишу, ніхто не прийде мені на допомогу; якби постало завдання допомогти мені, всі двері всіх домів зачинилися б, усі вікна, усі лежали б у ліжках, натягнувши ковдри на голову, уся земля була б нічним притулком. Це має здоровий глузд, бо ніхто не знає про мене, а якби хто знав, не знав би місця мого перебування, не міг би мене затримати там, то й не знав би, як допомагати мені. Думка допомогти мені — це хвороба, і її треба лікувати в ліжку. Я знаю це і тому не кричу, щоб прикликати допомогу; навіть коли я хвилево, не пануючи над собою, як-от зараз, наприклад,— дуже настирливо думаю про це. Але щоб прогнати такі думки, вистачає мені озирнутися навколо й відновити в пам'яті, де я — це я можу категорично твердити — живу протягом століть.

— Надзвичайно,— сказав староста,— надзвичайно. — І ви маєте намір лишитися у нас у Ріві?

— Я не маю наміру,— мовив мисливець сміючись і поклав руку на коліно старости, щоб зм'якшити жарт. — Я тут, більше нічого не знаю, більше нічого не можу робити. Мій човен не має стерна, він пливе за вітром, що дме в найнижчих сферах смерти.